

Veenweiden *in Beweging*

Bouwstenen voor omgevingsvisies

1. Inleiding

In het gebiedsproces Veenweiden in beweging is onderzoek gedaan naar vier thema's: terugdringen bodemdaling, klimaatneutrale landbouw, economisch rendabele bedrijven met toekomst en verkeersveiligheid en betaalbaar wegverkeer. Uit de resultaten van de vier kennisdocumenten met bijbehorende factsheets en de infographic komen bouwstenen voort voor omgevingsvisies. Om vanuit Veenweiden in Beweging bij te dragen aan kennisdeling in de regio zijn de bouwstenen zo geformuleerd dat ze toepasbaar zijn voor alle gemeenten. De formulering van de bouwstenen sluit aan bij de systematiek van de Omgevingswet.

Hieronder zijn de belangrijkste bouwstenen voor de vier thema's gepresenteerd, waarin een onderscheid is gemaakt tussen ambities en maatregelen. Achter elke ambitie is aangegeven in welk beleidsstuk deze ambitie is vastgelegd. De nadere uitwerking van maatregelen vindt plaats in programma's.

2. Bodemdaling

Ambitie

- Het remmen van de bodemdaling met gemiddeld 50% in 2030. (Omgevingsvisie Provincie Utrecht)

Kansrijke maatregelen

- Het toepassen van water infiltratie systemen; onderwaterdrainage en drukdrainage.
- Het stimuleren van nat grondgebruik, zoals het experimenteren met andere teelten en natuur.
- Het volgen en (indien haalbaar) toepassen van andere methoden, zoals klei in veen.

3. Klimaatneutraal

Ambitie

- De provincie Utrecht heeft als doel dat het hele gebied van de provincie in 2040 energieneutraal en in 2050 klimaatneutraal is (Omgevingsvisie Provincie Utrecht).
- Binnen Veenweiden in Beweging is afgesproken dat richting 2050 het gebied minimaal zelfvoorzienend in energie moet zijn en voor een substantieel deel energie aan de kernen Kanis, Kamerik en Woerden levert. Voor andere gemeenten kan dit anders zijn.
- Het gebied van de provincie Utrecht moet ook bijdragen aan de doelen van het Klimaatakkoord voor de landbouw en het landgebruik in 2050. Tussendoel voor 2030 is het gezamenlijk reduceren van 1Mton CO₂-eq emissie uit de Nederlandse veenweiden (Omgevingsvisie Provincie Utrecht).

Kansrijke maatregelen

- Het energieverbruik reduceren, bijvoorbeeld door gebruik te maken van energiezuinige apparaten.
- Het lokaal opwekken en opslaan van energie via zon (bv op dak), kleinschalige windturbines, warmte-koude-opslag (WKO), en thermische Energie uit Oppervlaktewater (TEO), uit afvalwater (TEA) en uit drinkwater (TED).

- Het grootschalig opwekken van energie door aanleg van zon- en windparken passend binnen de kaders die door de verschillende overheden gesteld worden.
- Het verbeteren van netwerk en opslagstructuur, bijvoorbeeld door gebruik te maken van waterstof.
- Voor de reductie van CO₂-emissie uit de veenweiden: zie Bodemdaling

4. Economisch rendabele bedrijven met toekomst

Ambitie

- Betrokken boeren gaven aan dat richting 2030 veel boeren melk willen blijven produceren voor de Europese en wereldmarkt (Deze ambitie is niet vastgelegd in beleid).
- Het ministerie van LNV zet in haar visie in op een omslag naar kringlooplandbouw. In de Omgevingsvisie van de provincie Utrecht staan de volgende ambities:
 - In 2030 zijn de bedrijven kringlopen op het laagst mogelijke niveau gesloten. De agrarische sector is zelfvoorzienend in energie en opereert daarnaast deels als groene energieproducent voor derden. De provincie Utrecht is een voorbeeld voor andere gebieden in de verbinding stad-land, heeft een vitale, duurzame landbouw met bijbehorend verdienmodel en met een agrarisch cultuurlandschap dat toegankelijk en aantrekkelijk is om in te recreëren.
 - Voor 2050 is de ambitie om samen met partners naar een landbouwsector met economisch rendabele bedrijven te werken die circulair (kringlooplandbouw), natuurinclusief, klimaatneutraal en diervriendelijk zijn. Deze ambitie omvat ook de reductie van stikstof- en nutriëntenemissie naar water, bodem en lucht, inzetten op het vergroten en versterken van de biodiversiteit en klimaatadaptatie.
- Doelen van de provincie Utrecht (Samenwerkingsagenda landbouw 2019):
 - Verbinding stad-land; producenten en consumenten voelen zich verbonden met elkaar. Het agrarisch cultuurlandschap is toegankelijk en aantrekkelijk om in te recreëren met daarin economisch en toekomstbestendige boerenbedrijven.
 - Gezondheid: boer draagt bij aan concept van Health Urban Living, gezondheidsrisico's van agrarische bedrijfsvoering zijn minimaal, bijvoorbeeld bijdragen aan schone lucht.
 - Economisch rendabele landbouw: ruimte voor ontwikkeling familiebedrijven binnen de schaal van het Utrechtse landschap en omgevingskwaliteiten. Een sterke verkaveling veel huiskavel en weinig veldkavels.
 - Circulaire, natuurinclusieve en klimaatneutrale landbouw: Samen te vatten als:
 - Bijdragen aan bodem-, water- en luchtkwaliteit, biodiversiteit en duurzaam gebruik grondstoffen.
 - Efficiënte benutting grondstoffen en energie en minimale emissies naar milieu.
 - Grondgebonden met goede opbrengsten en zo min mogelijk gebruik van krachtvoer en kunstmest.
 - Ruimte voor natuur op het bedrijf.
 - Bijdragen aan robuust watersysteem tegen droogte en extreme neerslag.
 - Zelfvoorzienend en energieleverend → zie klimaatneutraal.
 - In 2030 een gemiddelde reductie van de bodemdaling in de veenweidengebieden van 50% → zie bodemdaling.

Kansrijke maatregelen

- Het sluiten van de kringlopen door bijvoorbeeld lokaal krachtvoer te produceren en grondgebondenheid (t.a.v. voedselproductie en aanpassing mestafzet) te vergoten.

- Het stimuleren van groenblauwe diensten bijvoorbeeld door de inzet van middelen van valuta voor veen en het uitbreiden van agrarisch natuur- en landschapsbeheer waaronder het versterken en vergroten van het leefgebied van de weidevogel.
- Het vergroten van het verdienvermogen door bijvoorbeeld het ontwikkelen van een bedrijfsplan inclusief kritieke prestatie indicatoren (KPI's), een aangepast transportsysteem en lokale vermarkting.
- Het inzetten op verbreding, bijvoorbeeld door recreatieve functies of energieopwekking.
- Inzetten op het stimuleren en faciliteren van de transitie in het landbouwgebied door de betrokken overheden en bedrijfsleven (zuivelketen).

Nadere informatie omtrent maatregelen (wat kunnen we doen?) zijn uitgewerkt in het document 'Samenvatting proces en kennisdocumenten'. Dit document en andere achtergrondstudies zijn te vinden op: www.hdsr.nl/omgevingswet.

5. Verkeer

Ambitie

- Het vergroten en behouden van de verkeersveiligheid en het organiseren van betaalbaar wegbeheer (Gemeente Woerden).
- Zo veel als mogelijk behouden van landschappelijke en cultuurhistorische waarden voor het gebied (Gemeente Woerden).

Kansrijke maatregelen

- Om wegen in het veenweidengebied betaalbaar te houden kan aan de hand van een levenscycluskosten analyse bepaald worden welke techniek en onderhoudsfrequentie het meest kosteneffectief is om de kwaliteit van de weg op peil te houden. Aanvullend kan in overleg worden getreden met omwonenden om te bekijken welke verkeersbeperkingen tot de mogelijkheden behoren om de veiligheid te vergroten. Wanneer de weg door minder zwaar verkeer, melkwagens zijn hierin maatgevend, wordt gebruikt kan de weg tegen lagere kosten worden onderhouden.
- Mogelijkheden om de verkeersveiligheid van smalle wegen in het veenweidengebied te verbeteren zijn:
 - Opwaarderen of aanleggen van passeergelegenheden;
 - Realiseren van schrikblokken op de bermverharding;
 - Gekeken kan worden naar de verbetering van de gebiedsontsluiting. Denk hierbij aan het scheiden van het snelverkeer of het verleggen van recreatieve fietsroutes. Daardoor zijn zij beter te scheiden van het snelverkeer en wordt de veiligheid vergroot. Het energieverbruik reduceren, bijvoorbeeld door gebruik te maken van energiezuinige apparaten.